

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Μωομεβίκος (ωοῖνμα) Μαρῖνον Λιγούρου
Ἡ γλώσσα τοῦ Α. Κάβου Η. Π. Βουτσερίδη
Ἀνοιχιάτικο ὠρῶν (μετάφραση) Μυρτιώτισσας
Ἑτερνὴ φλόγα (διήγημα)	... Μαριέττας Μινώτου
Οἱ γονόμοιρνες (ωοῖνμα) Παύλου Φλώρου
Ἐωῦρος Λαμάρας Γ. Παμπεζέ
Περβαομός Βαζαορίτη (μετάφραση) TEODORO BRICCO
Ὁ ἄνομος (διήγημα) Δώρη Κουδαρά
Ἡ Λιωάν της (μετάφραση) Πίτας Μωούρη
Ἡ Ἰουδὼν στὴ Ζακυθινὴ	
Παογραφία Δ. Μικονίκου
Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ἱαωοδίστρια	
Πνευματικὴ Ζωή, διάφορα, βιβλιοκρισίες, περιοδικά.	

Ἔτος Βον—Ἀπρ. 14—15

Μάιος—Ἰούνιος 1928

Ἐο Τεύχος δοχ. 5

ΛΕΙΒΒΙΟΤΗΤΗΝ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΛΕΙΒΒΙΟΤΗΤΗΝ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α1.Σ3.Υ1.42.0006

ΔΩΡΑ

✿ ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ✿

Σ' ὅποιον γράψει 5 συνδρομητὲς καὶ ἐμβάσει τὴ
συνδρομὴ τὸν θὰ σιολεῖ δωρεάν τὸ περίφημον

ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

200 ΜΕΓΑΛΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 109 ΕΙΚΟΝΕΣ

Σ' ὅποιον γράψει 10 θὰ σταλεῖ τὸ

ΛΕΥΚΩΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΧΑΡΙΤΕΣ

τὸ υπέροχο αὐτὸ ἔργον τοῦ Φωσκόλου

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

(Ισχύοντες μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1928)

ΜΕ ΔΡ. 3.000 ΕΙΣ 30 ΔΟΣΕΙΣ

Οἱ 12 πρῶτοι τόμοι α' - ιβ' χρυσόδοτοι

Ἀποτελεῖ τὴν πλουσιωτέραν ἐπιστημονικὴν βιβλιοθήκην,
τὸ μεγαλύτερον ταμίον ἀνθρωπίνης σοφίας, τὸ πρῶτον
ἑλληνικὸν σύγγραμμα, τὸ πληρέσιον χρησιμὸν λεξικὸν
γλώσσης, τὸ ἐκλεκτότερον εἰκονογραφημένον λεύκωμα.

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΕΣ τὸ σύστημα τῆς διὰ μηνιαίων ἑκα-
τονταδράχμων δόσεων διαθήσεως τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛ-
ΛΗΝΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ εἰς τὴν μεγάλην
μαζαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κοινοῦ, δεχόμεθα ἐγγραφὰς διὰ
τοὺς δώδεκα πρώτους Τόμους αὐτῆς (α' ιβ') ἀντὶ δρ.
τριῶν χιλιάδων (3.000) ἐξοφλουμένων ἐντὸς τριάκον-
τα (30) μηνῶν. Οἱ ἐγγραφόμενοι εἰς τὴν Δεκάτην σει-
ρὰν συνδρομηταὶ θὰ λαμβάνουν τοὺς δώδεκα πρώτους
Τόμους τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟ-
ΠΑΙΔΕΙΑΣ (ἐκ σελίδων 950 περίπου ἑκαστον) καλλι-
τεχνικῶς χρυσοδεμένους, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκδοσίν
των καὶ τὴν καταβολὴν τῶν ἀναλόγων δόσεων.

Ο ΜΠΟΑΣΕΒΙΚΟΣ

‘Ο Νικητὴς περνάει! Ποιὸς τάχα γᾶναι
Ἐκεῖνος ποὺ τοὺς ἄλλους γονατίζει;
Περὶ φανος, σκληρὸς, χτυπάει γκρεμίζει
κι’ ὅλα μπροστὰ του πέφτοννε καὶ σπᾶνε.

Καβαλλάρης αὐτὸς κι’ οἱ ἄλλοι ἀκλουθᾶνε.
Τὴ μορφὴν του κανεῖς δὲν ἀντικρύζει
μὰ ἀπόκρυφα καθέννας τὸν γνωρίζει.
Τὸν μισοῦν ὅλοι μὰ τὸν προσκυνᾶνε.

Εἶν’ ὁ ἀγέρας ποὺ ὀρμάει καὶ κατεβαίνει
ἀπ’ τὰ ψηλὰ βουνὰ στὸν κάμπο κάτω
κι’ ὅλα τὰ συνεπέρνει δλόγυρά του.

‘Η αἰώνια Δύναμη εἶναι ποὺ πηγαίνει
μπροστὰ, μὲς στὴ μανία τῆς ἀγρίας πάλης.
Ἐχθρὸς οὐκ ἔστιν, σήμερον ὁ χαμάλης.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΟΥΡΙΟΥ

Μαρίνος Σιγούρος

(ΒΕΝΕΤΙΑ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1921)

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ Α. ΚΑΛΒΟΥ

Όσοι Έλληνες και ξένοι — καλλιότεροι και νεώτεροι — γράψανε για το Ζακυνθινό ποιητή Άντρέα Κάλβο (1792 - 1869) δίνουν όλοι την πληροφορία, ότι ύστερα από την τραγωδία του «Οι Δαναΐδες» που την έγραψε Ιταλικά και την τύπωσε στη Λόντρα στα 1818 — αρχαιοπρεπή τραγωδία γραμμένη κάτω από την επίδραση του Ουγκου Φώσκολου και του Αλφιέρου — το πρώτο του έργο στην ελληνική γλώσσα είναι οι δέκα ώδες, που τυπώσε στη Γενεύη στα 1824 και κατόπι οι άλλες δέκα στα 1826 στο Παρίσι και που κάμανε την ποιητική συλλογή του «Λύρα». Αλλά και ο Κάλβος έγραψε και τύπωσε πρώτα τα ποιήματά του κ' ύστερα να μεταφράζη διάφορα έργα — πιο πολύ θρησκευτικά — από τα ιγγλέζικα ή να γράφη δικά του φιλολογικά και φιλοσοφικά, που τα τελευταία τούτα δεν τα ξέρουμε, έπειδή δεν τυπωθήκανε. Αυτό όμως δεν είναι καθόλου σωστό. Έπειδή τέσσερα χρόνια προτού τυπωθούν οι δέκα πρώτες ώδες του είχε τυπωθή κάποιο έργο, που το είχε μεταφράσει από τα ιγγλέζικα.

Ξέρουμε, πως ο Κάλβος ακολουθώντας το Φώσκολο, που για πολιτικούς λόγους αναγκάστηκε να φύγη από την Ιταλία, είχε πάει μαζί του στην Έλβετία κ' ύστερα στην Άγγλία και πως όταν ήτανε στη Λόντρα οι δυο φίλοι μαλώσανε και χωρίτηκανε. Τότε, φαίνεται, ο Κάλβος για να εξοικονομή τα μέσα της ζωής του έκανε το δασκαλό κι άρχισε να μεταφράζη, ίσως ύστερ' από παραγγελία, το πρώτο τουλάχιστο έργο, που μεταφράσει, αυτό μας κάνει να υποθέσουμε. Ο Κάλβος, καθώς λένε οι λιγοστές πληροφορίες που σωθήκανε γι' αυτόν, έζον από τα αρχαία ελληνικά, τα Λατινικά, τα Ιταλικά, ήξερε φαίνεται, και τα γαλλικά και τα ιγγλέζικα. Το πρώτο λοιπόν έργο, που μετέφρασε από τα ιγγλέζικα ήτανε θρησκευτικό και τυπώθηκε στα 1820 με τον τίτλο:

«Βιβλίον των Δημοσίων προσευχών και της δπηρσεσίας των μυστηρίων και άλλων εκκλησιαστικών θεσμών και τελετών, κατά το έθος της ήνωμένης εκκλησίας, Άγγλίας και Ίδερνίας, ή προσετέθη το ψαλτήριον του Δαυΐδ και αι μετά τας συναπτάς επιστολάς και εδαγγέλια. Μεταφρασθέν εκ της Άγγλικής εις την κοινήν της Ελλάδος διάλεκτον υπό Α. Κάλβου, - Ίωαννίδου. London Samuel Bagster, Paternoster - ROW - MDCCCXX.» Το σχήμα του είναι μικρό 820, σελ. 1 - 32 και 1 - 572. Οι πρώτες 32 σελίδες είναι το «Προούμιον», όπου δίνεται κάποια εξήγηση τί λογής είναι ή λειτουργία στην Άγγλικανική εκκλησία και όπου υπάρχει και ένα «Καλνδάριον» ποιές πρωΐνες και ποιές έσπερινές ειδικές πρέπει να διαβάζουνται όλες τις μέρες κάθε μήνα. 1 - 320 δημοσιούνται οι προσευχές της αυγής και οι έσπερινές, και τ' άλλα της λειτουργίας. Από τη σελίδα 321 αρχίζουν οι «ψαλμοί του Δαυΐδ» ίσαμε τη σελίδα 497. Και ακολουθάνε «δπηρέσεις του εν τη εκκλησία παιδοδαπτισμού» «λειτουργία του παιδοβαπτισμού εν ταίς οικίαις, Κατήχησις κ.τ.λ.»

Μπορούμε να υποθέσουμε, ότι το βιβλίο αυτό το μετέφρασε ο Κάλβος ύστερ' από παραγγελία της Άγγλικανικής προπαγάνδας για να μοιραστή στους Έλληνες. Μά φαίνεται, πως πολύ γρήγορα έγινε σπάνιο κι έμεινε άγνωστο. Μήτε ο Άνδρέας Πικαδόπουλος Βρετός στη «Νεοελληνική λογοτεχνία» ήτοι κατάλογος των από πώσεως της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μέχρις εγκαθιδρύσεως της εν Ελλάδι βασιλείας τυπωθέντων βιβλίων περ' Έλλήνων εις την αρχαίαν Έλληνικήν γλώσσαν «Μέρος Α' και Β' Αθήναι 1851 - 1854» μήτε ο Ε. Legrand στην «Bibliographie Ioniennε που την τύπωσε ύστερ' από το θάνατο του του ο Hubert Pernout στα 1909, μήτε κανένας άλλος κάνουνε λόγο γι' αυτό. Ο Σπυρ. Δε Βιάζης στη βιογραφία του Άνδρ. Κάλβου που έδωσε μπροστά στη Ζακυνθινή έκδοση της «Λύρας» (1881) μιλάει για κάποια μετάφραση του Κάλβου, «περί δογματων διοικήσεως και ιερουργιών της Άγγλικανικής εκκλησίας, ποιημάτων Κορίνθιου επισκόπου Ανάγλου, οίς προσετέθη βραχεία μόν τινα περί της καθολικής πίστεως και της άγγλικής μεταρρυθμίσεως, ερανισθέντα εκ των συγγραμμάτων Άνδρηώς Ιουήλλου, και Κατήχησις της Άγγλικανικής εκκλησίας». Άγανά και δε μοιάζει

δ τίτλος τούτος με τον τίτλο της μετάφρασης «Βιβλίον των Δημοσίων προσευχών κ.τ.λ.» όμως μου γεννιέται ή υποψία, πως τα δυο έργα είναι ένα και το αυτό και και πως έδε Βιάζης έγραψε τον τίτλο χωρίς να έχη μπροστά του και το βιβλίο.

Αντίστοιχο του σπάνιου αυτού έργου του Κάλβου έχει ή Έθνική Βιβλιοθήκη μας (Θεολ. 3915) χαρισμένο σ' αυτήν από το μακαρίτη Ράκο(1).

Στο μεταφρασμένο αυτό έργο ο Κάλβος έχει και το δεύτερο επίθετο του Ίωαννίδης όπως και στις «Ωδες» του. Το δεύτερο τούτο επίθετο ίσως να το έφτιαξε και να το έδωσε κοντά στο Κάλβος για να δείξη, ότι είναι γιός του Κερκυραίου «Ίωάννου.»

Η μετάφραση αυτή ενός θρησκευτικού έργου από το Κάλβο, μπορεί να μας βοηθήση για να μελετήσουμε καλλίτερα τη γλώσσα του ποιητή και για να βρούμε την αιτία γιατί έγραψε τα ποιήματά του σε γλώσσα τόσο ακανόνιστη, άσυνήθιστη, ιδιότροπη ακόμη και γεμάτη ολοφάνερα λάθη γραμματικά και συντακτικά.

Ο Κάλβος, όπως λένε οι διογραφικές πληροφορίες, ήξερε την αρχαία ελληνική μά, καθώς φαίνεται από τα γραφόμενά του τουλάχιστο, δεν την ήξερε καλά όπως δεν ήξερε καλά και την δηλομένη. Τούτο θα φανή πιο καθαρά αν προσέξουμε στη γλώσσα της μετάφρασης του. Βάζω εδώ μερικά κομμάτια απ' αυτή παρμένα στην τύχη:

Πρώτα ένα μέρος από το Εδαγγέλιο «κατά Μάρκον» που διαβάζεται τη Μεγάλη Τρίτη: > ... 'Ο μόν υίός του ανθρώπου ύπάγει, καθώς έγραψην περί αυτού. 'Αλλά δυστυχής ο άνθρωπος έκείνος, οί' ού ο υίός του ανθρώπου παραδοθή' καλλίτερα δι' αυτόν να μη ήτον γεννημένος. Και τρώγοντες αυτοί, ο Ίησους λαβών άρτον, εύλογήσας τον έκοψε, και τούς τον έδωκε, και ειπε' Λάβετε φαγάτε τούτο έστι το σώμα μου. Και λαβών το ποτήριον, εύχαριστήσας τούς έδωκεκαί απ' αυτό το πάντες έπιον. Κι τούς ειπε' τούτο έστι το αίμα μου το της νέας διαθήκης, το χυνόμενον περί πολλών. 'Αμήν σάς λέγω, ότι πλέον θέλω πειν από του καρπού της άμπελου, έως της ήμέρας έκείνης, όταν τόν πιδ νέον εις την θαισιάν του Θεού. Και όμνήσαντες έκδοκαν εις το όρος των ελαιών. Και τούς λέγει ο Ίησους. 'Οτι πάντες θέλετε σκανδαλισθην εις έμε τάχτην την νύκτα. Διότι έγράψην θέλω διαρέσει τον δασκόν και τα πρόβατα θέλουν διασκορπισθην. 'Αλλ' απ' ού άνασταθώ, θέλω προπεριπατήσειν έμπροσθέν σας εις την Γαλιλαίαν. 'Ο δε Πέτρος τούς ειπεν. 'Αλλ' εάν πάντες σκανδαλισθώσιν, έγώ δε όχι. Και τούς λέγει ο Ίησους. 'Αμήν σοι λέγω, ότι σήμερα εις ταύτην την νύκτα, πριν κοιταδήςι δυο φορές δε πεινός, συ θέλεις με άπηνήσειν τρίς. Αυτός δε περισσότερα έλεγεν. 'Εάν και χρειασθή' να αποθάνω μαζί σου δεν θέλω σε άπηνήσειν. Και ούτως έλεγον πάντες. κτλ.» (Σελ. 111 - 112.)

Ένα άλλο κομμάτι από τον «ψαλμό» 33: 'Εάν Έλεγον θέλω διηγηθην ούτως, έδω ήθελον άθετήσειν εις την γενεάν των υιών σου. 15 Και εάν έλογιζόμην να μάθω τούτο, τούτο μοι έφαινετο κόπος. 16 Εάν εισέλθω εις το άγιαστήριον του Θεού, τότε θέλω καταλάβειν το τέλος των τοιούτων ανθρώπων. 17 Πλήν διά τας δολιότητας τούς έδωκε εις τόπον όλισθήματος' και τούς κατήσασας και τούς αφάνισας. 18 Πόσον ταχέως έρημώθησαν' χάνονται έξάφνης, και άπώλοντο διά την ανομίαν των. 19 Όταν ένειρον πρωΐον, ούτω θέλεις εξολοθρεύσειν Κύριε την εικόνα αυτών από την πόλιν. 20 Και έλυπήθη ή καρδιά μου, και μου έπόνεσαν τα νεφρά μου. 21 Και ήμουν ήλίθιος, και άνόητος και έγενόμην ώσάν ζών έμπροσθέν σου. 22 όμως έγώ σου είμαι πάντοτε πλησίον' ότι συ έκράτησας των χειρών μου την δεξιάν 23 Και θέλεις με δηγήσας με τας συμβολάς σου και με δεχθής ύστερον με δόξαι. 24 Ποιον έχω πλήν έσέ εις τον ούρανόν; και δεν εύρίσκεται επί την γην ούδεις τον όποιον έγώ αγαπώ περισσότερον από σε. 25 Έξέπεςεν ή καρδιά μου και το κορμί μου' αλλ' ο Θεός είναι ο προσφυλακτής της καρδιάς μου και ή αιώνιος μερίς μου κτλ. (Σελ. 403 - 404).

Τα 99 άλλα περισσότερα δείγματα της γλώσσας που ο Κάλβος, χρησιμοποίησε στη μετάφραση του αυτή, και γενικά τού όφους του, βάζω εδώ ένα άλλο κομμάτι άκόμη, παρμένο από το κεφάλαιο «Κοινωνία των άρρώστων»: «Έπειδή πάντες οι θνητοί είναι υποκείμενοι εις πολλούς αίφνιδιους κινδύνους και άρρωστίας, και άγνοούσι πότε θέλουνσι άφισιν την παρούσαν ζωήν, διά να εύρίσκωνται πάντοτε έτοιμοι διά τον θάνατον τον από το θέλημα του Θεού άπεσταλλέντα, οί' οι

ΙΑΚΩΒΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΣΤΕΡΝΗ ΦΛΟΓΑ

Σακκοῦλι χρυσάφι ἂν δίνανε στήν κυρά Γιαννοῦ δὲν θᾶκανε τόσες χαρές. Ὅτι πρόβαλε στήν πόρτα γιὰ νὰ πάει σὺν τοῦ περιβόλι νὰ κόψει δυὸ λεμόνια γιὰ τὰ ραδίκια τοῦ βραδιοῦ, σκούνητρηξέ μὲ τὴν κυρά Βοῦλα παιδιακίσια φιλενάδα της.

Ἡ ἀλήθεια πὺν ἡ καρδιά της κυρά Γιαννοῦς ἀνοίγεσάν τὸ τριαντάφυλλο μὲ τὸ παραμικρό. Ἔτσι σὰ βρισκόταν σὲ παρέα κοιτάζονταν ὅλοι γύρω μεταξὺ τους καὶ χαμογελοῦσαν. Καὶ σὺν πισοπλάτιζε ἔσκαζαν σὶν γέλια.

Πολὺ περισσότερο ξέσπασε σὲ ξεφωνητὰ χαρᾶς σὺν εἶδε τὴν κυρά Βοῦλα πὺν ἀναστήθηκαν μαζί. Τώρα μόνον μὲ τὰ βάσανά της ἡ καφερὴ ἡ κυρά - Γιαννοῦ στερεώθηκε φιλία καὶ τὰ πάντα. Στὴ χάση καὶ στὴ φέξη τὴν ἐβλεπε τώρα καὶ τὴν Βοῦλα. Πῶς νὰ μὴ ξεχνυθεῖ τὸ λοιπὸν ὅλη της ἡ χαρά;

— Μπᾶ καλῶς τὸ θησαυρό μου, τὴ Βοῦλα μου...

Μπᾶ καλῶς τὴν τὴ Βοῦλα μου καὶ τὸν ἀνδρὸ τοῦ κρῖνον καλῶς τὴ τὴν ἀγάπη μου πὺν ἐγὼ τὴν ἀπεθόμουν...

— Ἀς τα καῦμένη Γιαννοῦ... Γιὰ τραγοῦδια εἶμαστε τώρα, Γέραςες καὶ δὲν τὰ λησμονήσεις.

— Μπᾶ, ἐσὺ εἶσαι πάντα γιὰ μένα ἡ ἴδια τὸ καμάρι μου. Τὴν ἔσπρωξε μέσα σὶν σπῖτι της. Ὅσο μεγάλη ἦταν ἡ καρδιά της τόσο μικρὸ ἦταν τὸ σπῖτι της. Μιὰ κάμαρα ὅλο-ὅλο. Μέσα σὶν κάμαρα, ὅμως, αὐτὴ τὴ μικροσκοπικὴ εἶχε διὸ χρειάζεται σ' ἕνα ἐξοχικὸ σπῖτι: Ὀλόκληρο τὸ νοικοκυριό. Ἡ κυρά Βοῦλα πρώτη φορὰ ἔμπεν ἐκεῖ. Ἡ Γιαννοῦ τὴν πρόλαβε.

— Τὰ εἶδες τὰ καζάντια μου; Ποῦ τὸ ἀνῶγι μου πὺν ἤξερες! Τώρα τὸ δευτερό ἐξέπεσε. Ἀς εἶναι καλὰ πάλι ὁ Βασίλης μου πὺν μὲ γνιιάζεται μιὰ φέτα ψωμί...

Κι' ἄρχισε τὴν πολυλογία, τὰ βάσανά της, τὴς πίκρες της.

Μάλωσαν τ' ἀδελφία μεταξὺ τους καὶ χώρισαν. Τὴν καὶ ἂν ἦταν τὰλλα παιδιά της; Θᾶλεγε τὴν ἀλήθεια σὶν φιλενάδα της, σὶν ἀδελφὴ της. Σκυλιὰ βγήκαν ἀνημέρωτα. Ἔτσι ὁ Βασίλης της, γιὰ νὰ δώσει τόπο τὴς δογῆς ἀρκέ-

στηκε μὲ τὸ λιγότερο καὶ πῆρε σὶν μερικὸ τοῦ τοῦτο τὸ σπιτάκι πὺν ἄλλοιτες βάζανε τὴς ἐλιές τους, Ἦταν ὁ μικρότερος καὶ τὸν ἀδικήσανε.

Ἀρχισε νὰ δείχνει ἡ κυρά - Γιαννοῦ σὶν φιλενάδα της ὅλο τὸ νοικοκυριό της: ὅλη τὴ ζωὴ πὺν περνοῦσε ἐκεῖ μέσα.

Στὴ μιὰ γωνιὰ τὸ κρεβάτι της, μεγάλο ἀντιρογενιάρικο τὸ τυφιάτικο της. Κολιτσὸ σὶν τοῖχο, κάτω ἀπὸ τὸ μόνον παράθυρο τὴς κάμαρας, ἕνα κασσόνι: τὸ κρεβάτι τοῦ γιοῦ της. Στρωμένα καὶ τὰ δυὸ μὲ παχειὰ βουνίσια κιλίμια ἀπὸ μαλλὶ προβατίσιο. Ἀπὸ τὰ κρεβάτια κάτω πολλὰ βάζα μ' ἐλιές, ντομοτόπαστα, τυρεὶ καὶ κομπόσιες ποῦφτιυχνε τὸ καλοκαίρι. Ψηλὰ κρεμόνιατε πλεξοῦδες ἀπὸ κρεμμύδια, σκόρδα, ρόδα, μπικίρια. Ἀπέναντι ἀπὸ τὰ κρεβάτια ἀραδιασμένα σὶν τοῖχο τρεῖς βαρέλια μὲ τὸ κρασί τὴς χρονιάς τους. Σὲ μιὰ γωνιὰ ἕνα μαῦρο ἀπὸ τὴν πολυκαιριὰ τρίγωνο ἀρμάρι, μὲ ποτήρια καὶ πλακά. Ἐνα κομὸ στολισμένο μὲ καθαρό στρώμα. Σὶν τοῖχο ἀπὸ ἀπάνω δύο κονίσματα μὲ τὸ βαγί, τὸ αὐγοκούλουρο καὶ τὴ βιολέττα. Καὶ σὶν μέση, ἕνα παμπάλαιο τραπέζι τοῦ φαγιοῦ μ' ἕνα ψηλὸ ξύλο τοῦ λίχνου ποῦφτανε ὡς τὸ πάτερο σχεδὸν γιὰ νὰ φωτίζει ὅλο τὸ σπῖτι καλύτερα.

Τᾶδειχνε ὅλα καμαρώνοντάς τα μόνη της. Ὁ καλὸς καραβοκύρης σὶν φουρτούνα φαίνεται - τὴς ἔλεγε Ἡ ἀλήθεια ὅμως πῶς δύσκολα ἄλλος θὰ ἐχτιμοῦσε περισσότερο ἀπ' αὐτὴ τὴν πολυτιμότητα τοῦ χώρου.

Ἡ κυρά Βοῦλα ὡς τόσο στέκονταν σοβαρὴ, λιγόλογη, σὺν καὶ νὰ τὴς ἔδανε τὴ γλῶσσα. Εἶχε λὲς καὶ σὶν τοῦ πὺν τὴν ἔκανε νὰ μὴν ἀκούει τὴς φλυαρίες, νὰ μὴ βλέπει τίποτᾶ. Κάθισαν σὶν τραπέζι κοντὰ - κοντὰ. Ἡ κυρά Γιαννοῦ τσακίστηκε νὰ τὴν περιποιηθεῖ.

— Συνορά μου καὶ τί θὰ σὲ φυλέψω, ποῦρδες σὶν σπῖτι μου... Ἔβγαλε διὸ εἶχε. Πῆρε ἀκόμα κι' ἕνα φρέσκο αὐγὸ πὺν βρήκε σὶν φωλιά.

Ἡ κυρά Βοῦλα τοῖμπησε, ἔτσι γιὰ νὰ μὴ κακοφανεῖ κι-όλας τὴς φιλενάδας της.

Ἡ κυρά Βοῦλα νὰ σοῦ πῶ καὶ σπονδαῖο μιὰ πρόταση. Θ' ἀγοράσει ραβδί γιὰ τὸ σπῖτι σου... Νὰ σὶν πῶ;

— Καὶ ποὺς στραβὸς δὲ θέλει τὸ φῶς του; Λέγε.

— Naί, μὰ καμιά φορὰ ὁ ἄλλος σκέφτεται ἄλλοιῶτα.

Πρόκειται γὰρ τὸ Βασίλει. Μπορεῖ τὰ μὴ θέλεις τὰ τὸν παντρεῖς.

— Μεγάρι τὰ μοῦστερνε ὁ Θεὸς μιὰ καλὴ νύφη... Τὶ ἄλλο θάθελα;

Ἡ κυρὰ Βοῦλα χαμογέλασε. Ἀρχισε τὰ ἐξιστορεῖ τὰ καλὰ τῆς νύφης. Μὰ χαλοῦσε τὸ σάλιο τῆς τσάμπα, γιατί ἔφτανε τὰ πῆ τ' ὄνομά της πὺν ἰάλεγε ὅλα: Ἦσαν ἡ Ἀργέλικα τοῦ Ρίμπα...

Ἡ κυρὰ Γιαννοῦ ἀναγέλλασε. Γιά πρώτη φορὰ γίνεται κακὴ στὴ ζωὴ της, γιατί συλλογιέται μὲ χαρὰ τὸ φαρμάκι τῆς ζήλειας τῶν ἄλλονῶν μανάδων σὰν μάθαιναν τὴν τύχη τοῦ γιοῦ της. Στοχάσου ἡ πὺν πλούσια τοῦ χωριοῦ τὰ ξεδιαλέξει ἀπ' ὅλους τὸ γιό της! Μὰ, τὰ σοῦ πῶ, κατὰ τὴν καρδιά του τοῦστερνε ἡ μοῦρα του. Ἐνα ξύλο μοναχό. Δὲν τὴν ἄφηνε οὔτε σις ἐλιές τὰ πιάσει, οὔτε βράδν νάβγει, μήπως καὶ πιάσει θέρμες. Ἀπὸ τὸ μάτια της ἔβλεπε ὁ γιόκας της.

Ἡ κυρὰ Βοῦλα ὁμως, σὰ γνωστικὴ γυναῖκα καὶ φιλενάδα μὲ ξάστερη καρδιά, θέλει τὰ τῆς τὰ πεῖ ὅλα, καὶ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, κι' αὐτὴ ἄς ἀποφάσιζε. Δὲ θέλει βέβαια ν' ἀντιστῇ τέτοια τύχη στὸ σπῆτι τῆς φιλενάδας της, μὰ θὰ τῆς ἀνοίγε καὶ τὰ μάτια νάχει τῇ συνείδησὶ τῆς ἀναπανιένη. Ἡ Ριμποπούλα εἶναι τετράπλουτη κι' ὁμορφη μὰ λ'νε πῶ; δὲν ἔχει καρδιά. Ἐπειτα ἄμα μτεῖ ἡ νύφη ἡ κυρὰ Γιαννοῦ θὰ πάει λίγο στὴν ἄκρη αὐτο προέπει τὰ τὸ ξέρει.

Σὰ μιὰ βελόνα τὰ τρύπησε ἔξαφρα τὴν καρδιά τῆς κυρὰ Γιαννοῦς. Καμώθηκε ὁμως τὴν ἀδιάφορη.

— Μπὰ τὸ ξέρω! Ἡ Ἀγάπη, λέει, πῆει ἐμπρὸς δὲ γυρνᾷ πίσω. Ὅτι ἔφτανε κι' ὁ Βασίλης πὺν εἶχε πάει μὲ τὸ ζῶ στὴ χώρα τὰ πουλήσει κατὰ ξύλα. Τὸν τράβηξε ἀπὸ τὸ μαρίκι καὶ τὸν ἔβαλε τὰ καθίσει κοντὰ του ἀνυπόμονα τὰ τοῦ πεῖ τὸ προξενιό.

— X —

Ἦρθε κι' ὁ καιρὸς πὺν μπῆκε μὲ τὸ καλὸ ἡ νύφη στὸ σπῆτι. Ὅσο καὶ τὰ τὸν μάκρανε ἡ ἀνυπομονή της ἀγαθὴς κυρὰ - Γιαννοῦς, ἐπὶ τέλους ἔφτασε ἡ μέρα. Τὸ μικρὸ σπῆτακι ἀσπρίστηκε, διορθώθηκε, μεγάλωσε. Ἐχτισαν κολιστὰ ἄλλη μιὰ κάμερα γιὰ μαγερεῖο κι' ἀιοθήκη. Τῆς κυρὰ - Γιαν-

νοῦς ἡ καρδιά πὺν ἀνοίγε σὰν τὰ τριαντάφυλλο, διαπλάτωσε τὴν ἀκόμα περσότερο σὰν πῆγε ἡ γυναῖκα τοῦ παιδιοῦ της. Τὰ κουρασμένα πόδια της τὰ σκληραμένα πὺν τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀρθριτισμοὺς γίνεσαν ἀκούραστα. Στὴ βράση ὁμως τῆς χαρᾶς της περνούσαν ἔτσι σὰν φτερωσιά, σὰν τὴν ἀχτίδ' ἀνάμεσα πὺν τὰ σύννεφα τὰ λόγια τῆς κυρὰ - Βούλας: «Θὰ πᾶς λίγο στὴν ἄκρη». Σκυθρόπαξε καὶ κατέβαξε τὰ μάτια. Μὰ σὲ λίγο τὸ πρᾶμα γύριζε ἀπὸ τὴν ἄλλη του ὄψη καὶ μονολογοῦσε σχεδὸν ξένοιαστη:

— Δὲ βαρύνεσαι. Ἄς γίνω δι θελεῖ ὁ θεός.

Κι' ἀποκοιμῶταν χαρούμενη, λησμονώντας στὴν εὐτυχία τῶν παιδιῶν της τὸν ἴδιο της ἐανιό.

Πέρασαν μέρεις, μῆνες. Ἡ Γιαννοῦ ἦταν γιὰ τὰ παιδιὰ, ὅχι τὰ παιδιὰ γι' αὐτὴ. Μάλιστα τὴν ὥρα στερνὰ πὺν γεννήθηκε τὸ πρῶτο ἐγγονάκι, πὺν τὸ θεωροῦσε «δυνὸ φορὲς παιδί της». Ὡς καὶ τὸ μπουχὸ φύσαγε τὰ φεύγει ἀπὸ κοντὰ του. Τὰ βράδνα πὺν ἡ νύφη πῆγαινε σὶ πατρικό της τὰ περάσει τὴν ὥρα της, ἔμενε καὶ τὸ φύλαγε αὐτὴ. Ἡ γειτόνισσα ὁμως πὺν ἔρχοταν τὰ τὴν συντροφεύει τὰ βράδνα στὴ μοναξιά της, πέταξε δυνὸ τρεῖς φορὲς κάποια λόγια πὺν τὴν πότισαν φαρμάκι: «Τὰ πλούτια σκεπάζουνε Γιαννοῦ μου τὸ κάθε κακὸ, τὴν κάθε ντροπὴ, ὅπως τὸ πικρὸ χόρτο τὰ βαθεῖα χανιάκια». Τὶ νάθελε τάχα τὰ πεῖ μ' αὐτό; Μιὰ φριχτὴ ὑποψία τῇ βασάνιζε καὶ τὴν ἄφηνε γιὰ πολλὰς ὥρες συλλογισμένη.

Ἐνα κακὸ, ποτὲ του δὲν ἔρχεται μονάχο. Σὰν τὰ μὴν ἔφτανε στὴν κυρὰ Γιαννοῦ ἡ τόση συλλογὴ πὺν τὴν ἀπασχολοῦσε, ἦρθε μιὰ βαρεῖα ἀρρώστεια σὶ παιδάκι πὺν τὸ φτασε ὡς τὸ θάνατο. Δὲν ξεκολλοῦσε στιγμὴ ἀπὸ τὸ προσκέφαλό του. Ἐφτανε τὰ πεῖ πὺν ὑπόφευγε αὐτὴ περισσότερο κι' ἀπὸ τὴ μάνα του. Τὸ ξενυχτοῦσε τὶς παγωμένες νύχτες πὺν ὁ δυνατὸς ἀγέρας κουνοῦσε τὸ σπῆτακι συνθέμελο! συντροφευμένη πάντα καὶ ἀπὸ τὸ πικρὸ σκουλίκι τῆς ἀνησυχίας γιὰ τὰ λόγια τῆς γειτόνισσας.

Τὸ μυστήριον ὁμως φάνηκε ξάφνου διάφανον σὰν τὸ κα-
 ραὶ τῆς πηγῆς ἡ ὑπόνοια γίνεκε ξεροπιαστὴ πραγ-
 ματικότητα. Μιὰ μέρα πὺν τὸ μικρὸ ἦταν πολὺ βαρεῖα, ἦρθε, ὁ-
 πως δὲ γινόταν συχνά, ὁ Στάθης ὁ παλιὸς γείτονας τῆς νύ-

φης της. Μπήκε μέσα και κάθισε κοντά στο ἄρρωστο. "Ε-
τοι σκυφτός πού ἦσαν ἀπάνου του και χαϊδευε τὸ κε-
φαλάκι τοῦ μικροῦ, ἦταν ὁλόφτυστος ὁ Στάθης, μιὰ δική του
εἰκόνα σὲ μικρογραφία. Τὰ λόγια τῆς γειτόνισσας σφύρι-
ξαν πὺδ δυνατά σι' αὐτιά τῆς κυρὰ Γιαννοῦς. "Ενας κόμ-
πος ἀνέβηκε στήν καρδιά της πού πήγαινε νὰ τὴν πνίξει.

"Απὸ τότες ἡ κυρὰ - Γιαννοῦ ἄλλαξε. Γέρασε, καταβλή-
θηκε, λὲς κι' εἶχε μεγαλώσει μὲ μιὰς ἑκατὸ χρόνια. Οὔτε
χαιρόταν πιά γιὰ τὸ ἐγγονάκι της πού ἄρχισε νὰ καλυτε-
ρεύει. Δὲς κ' ἔτα τσεκούρι τῆς ἔκοψε κάθε κέφι, κάθε
ζωή. Μόνη της ξεροκατάπινε τὸ μαῦρο της πόνο. Βοηθοῦ-
σε ὅπως πάντα στίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ. "Οπως πάντα στε-
κόταν στὸ προσκέφαλο τοῦ μικροῦ. Τᾶκανε μὲ κόπο πού ἦ-
ταν βαρὺς πολὺ γιὰ τοὺς γέρικους ὤμους της. Δὲν ἤθελε
ὅμως, οὔτε εἶχε τὴ δύναμη ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τοῦ Βα-
σ λη της. Καὶ ὑπόφευγε νὰ τὸν βλέπει νὰ μετᾷ μέρα τὴν
ἄλλη τὰ κοκκινάδια ποῦχε στὰ μάγουλα τὸ ξένο παιδί.

—X—

"Η λύπη, τὰ κακονύχια τὴν κρεβάτωσαν. "Ο γυιὸς της
ἔδειξε τίς πρώτες μέρες μεγάλο ἐνδιαφέρον. "Εφτιασε νὰ κοι-
μηθεῖ δυὸ νύχτες κατάχαμα, δίπλα στὸ κρεβάτι της γιὰ νὰ
μὴ τὴν ἀφήσει μόνη. "Υστερα ἴμως, τὸ ἐνδιαφέρον σιγὰ
σιγὰ χανόταν. Τὸν τραβοῦσε τὸ παιδί. Πήγαινε μόιο γιὰ νὰ
τῆς δίνει τίς κουταλιές της. "Οσο μάκρανε ἡ ἀρρώστεια,
τόσο λιγώτερο τὸν ἔβλεπε. Τελείωσε νὰ μὴ μπαίνει οὔτε νὰ τὴν
ρωτήσῃ πὼς τὰ περνάει. "Ολο κοντὰ στὸ παιδί, παρακο-
λουθώντας κάθε του κούνημα, κάνοντάς του χίλια χάρδια
καὶ παιχνίδια γιὰ νὰ τὸ διασκεδάσει.

"Η νύφη της τὴν ἄφινε ἀπὸ τ' ἀπόγευμα ἔτωρις κατὰ-
μοιη και πήγαινε ὅπως πάντα στοὺς δικούς της. "Ενα βρά-
δυ ἄνοιξε ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ τὸ δυνατὸ αἶερα. "Η
κυρὰ - Γιαννοῦ, ἀναγκάστηκε νὰ σηκωθῇ ζεστή ἀπὸ τὸ κρι-
βάτι νὰ τὴν κλείσει, γιὰ νὰ μὴν παγώσει. "Απὸ τότες πῆ-
ρε τὸν κατήφορο. "Ελιωνε στὸ στρώμα σὰν τὸ κερί, μέσα
σὴν ἀτιμόσφαιρα τῆς ἀδιαφορίας πού τὴν ἐκκλωνε. Τώρα
ἔβλεπε ὅλη της τὴν ἐγκατάλειψη. Νεώθει πὺδ πολὺ ἀπὸ
κάθε ἄλη φορὰ πὼς εἶναι μιὰ γριὰ σταχτοῦ, ἔνα ῥοῦχο σα-
πισμένο ἀπὸ τὴν πολυκατορία πού κατεῖς δὲν τὸ κοιτάζει,
εἶα τραχὺ τομάρι ποῦχε συμμαζευτεῖ σὺν ἑαυτὸν της, πού

φροντίζει μονάχη της γι' αὐτόν. "Αν δὲν σηκωνόταν νὰ
πάρει τὸ γιατρικό της θὰ πέθαινε.

"Η ἀπελπισιὰ τῆς ἤρθε πιά μὲ ὁρμή. Βάρθηκε σὲ σι-
γανὸ ἐξαντλητικὸ κλάμμα πού τῆς ἔτρωνε και τὴ λίγη πνοή.

Σὲ μιὰ στιγμή τὸ παιδάκι ἔπεσ' ἀπὸ τὸ κρεβάτι του
κι' ἄρχισε τίς κλάψες. "Εβαλε τὰ δυνατὰ της, και σύρθη-
κε ὡς ἐκεῖ. "Ετρεμε ἀπὸ τὴν ἀδυναμία. "Οπως τὸ σήκωνε
τὸ κοιτάζε σιὰ μάτια. "Ησαν ὁλόφτυστος ὁ Στάθης, ἦ-
ταν ξένο παιδί!

"Απὸ τὰ τόσ' ἀγόρια πού εἶχε, ὁ Βασίλης τῆς ἀπόμει-
νε. Τ' ἄλλα ξενητεύτηκαν, πήγαν σὲ γκρεμό. "Απ' αὐτὸ
θὰ ξανάπινε ἡ ράτσα τους, ἀπ' αὐτὸ τὸ παιδί, πού δὲν
ἦταν δικό του . . .

Τὸ μικρὸ ζητοῦσε τὴ μάτα του - Μά . . . μά - φώναζε.

"Η γριὰ αἰσθάνθηκε μιὰ ζαλάδα στὸ κεφάλι. Ξαφνικὰ
τὰ δάχτυλά της πήραν μιὰ δύναμη ἐντατική και ζουλήχτη-
καν ἀλύγιστα στὸ τρυφερὸ λαιμάκι τοῦ μικροῦ. Τὸ μικρὸ
σὲ μιὰ στιγμή γιάλισε τὰ μάτια του και ξάπλωσε τετωμέ-
νο, ἄψυχο.

Κοντὰ του σωριάστηκε κ' ἡ γριὰ - Γιαννοῦ.

Ξάκυνθος 6 - 5 28 **MARIETTA MINΩΤΟΥ**

ΑΠΟ ΤΑ ΤΑΞΕΙΔΙΑ

ΟΙ ΓΟΝΔΟΛΙΕΡΜΔΕΣ

Εὐὰ Χάροντες, ἦηροί, μαυροντυμένοι,
εἰς γόνδολες τίς μαῦρες σεργιανίζον,
ἀργὰ στὸ ρυθμικὸ κουωὶ σκυμμένοι,
ἀνδρώεουσ αὐτὸν σκιές, δαρρεῖς, θυμίζον,

"Οωσύησαν στῶν δόγηνδων τὰ χρόνια
τ' ἀνταριασμένα και αὐτὸ δένε αἰώνια
στὸ ὄργρὸ τὸ μνήμα νὰ τίς νανουρίζον

Οἱ Γονδολιέρμδες! Φοδᾶσαι μὴ λαήσης,
σὰν νᾶν βρονκόλακες, και τοὺς ζωνήσης
και ὠέσουν στὰ κανάρια αὐτὸν μυρίζον

Κομπνητοῦ δρεμμένη χωματίττα.

Τὰ βράδια κι' οἱ καντάδες τοὺς ἀκόμα,
ὁδὸν αὐτὸν νὰ βραῖνον στὸμα,
σοὺ φέρνον ἀντίς γλῆκα ἀνατριχίτα.

25 - 9 - 1927

Παῦλος Φλώρος

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

Ὁ Σπύρος Σαμάρας ἐγεννήθηκε σιὴν Κέρκυρα τὴν 10ην Νοεμβρίου 1863 καὶ ἀπέθανε σιὰς Ἀθήνας τὴν 25ην Μαρτίου 1917. Ὡς ἄνθρωπος ἦταν ἀρχοντικὸς καὶ πολιτισμένος, ὥς εἶνε οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν ἐκλεκτῶν τῆς ὥρας πατρίδος του. Γλυκὺς τοῖς τρόποις καὶ φιλοφρονέστατος, διετήρησεν ἕως εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του κάποιαν παιδικὴν ἀφέλεια, σχεδὸν ἀδωότητα, ἥ ὅποια τὸν καθιστοῦσε συμπαθέστατο σὲ ὅλους ὅσοι τὸν ἐγνώριζαν. Μὲ τὸν Σαμάρα μὲ εἶχε συνδέσει οὐνεώτατη φιλία ἡ ὅποια διατηρήθηκε ἕως εἰς τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του. Βλεπόμαστε, γὰρ μὲτὰ μεγάλη σειρὰ ἐτῶν, σχεδὸν καθημερι-
νῶς, σιὸ διόστημα δὲ τῆς φιλίας μας αὐτῆς πολλὰς φορὰς μού ἐδόθηκε ἀφορμὴ νὰ ἐκτιμῶσω, ὅχι μόνον τὴ μεγάλη μουσικὴν του δξία, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν του εἰλικρίνεια καὶ εὐγένεια τῆς ψυχῆς, τὴν ὅποιαν ποτὲ σιὴ ζωὴ μου δὲν θὰ λησμονήσω.

Ὁ Σαμάρας τὰ πρῶτα τῆς μουσικῆς μαθήματα τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἰταλὸ μουσικοδιδάσκαλο Σιαγκαπάρνο καὶ κατόπιν, σιὸ Ὁδεῖο τῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὴν προστασία δὲ τοῦ μαρκησίου νιὲ Σαλντ — Ἰλαίρ, συνεπλήρωσε τις μελέτες του σιὴ Γαλλία, ὅπου, σιὸ Ὁδεῖο τῶν Παρισίων, εἶχε γὰρ καθηγητὴ τὸν Δέο Ντελίμπ. Τὰ πρῶτα μουσικά του ἔργα τὰ ὅποια συνέθεσε, δὲν ἦσαν βέβαια ἀκόμα καρπὸς μιᾶς ὥριμης καλλιτεχνικῆς ἰδιοφυΐας, ἐδειχναν ὅμως σὲ πολλὰ σημεῖα οὗ ὁ συνθέτης τῶν θάφτανε μίαν ἡμέρα σιὴ διασημότητα.

Σιὸ Παρίσι ὁ Σαμάρας συνέθεσε διάφορα ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ μελόδραμα Μεντζέ, τὸ ὁποῖον συντεθὲν τὸ 1883 ἀναβιβάσθηκε πολὺ ἀργότερα σιὸ θέατρο, σιὴ Ρώμη. Μεγάλην ἐπιτυχίαν σιὸν μουσικὸν κόσμον τῆς Ἰταλίας ἔκαμε τὸ περίφημον μελόδραμα Φλόρα Μιράμπιλις, τὸ ὁποῖο ἐξετελέσθη σιὸ Λυρικὸ Θέατρο τοῦ Μιλάνου τὴν 4ην Μαΐου 1886 καὶ τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει χωρὶς ἄλλο τὴν μεγαλειότητα ἐπιτυχία τῆς ζωῆς του.

Σιὴν ἐποχὴν ποῦ συνέθεσεν ὁ Σαμάρας τὸ θαυμαστό αὐτὸ μουσικὸν ἔργον, τὸ μελοδραματικὸν θέατρο διέτρεχε γενικῶς μία περίοδος ἀγόνων, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προσπαθειῶν τῶν συνθετῶν, εἰς τὸ νὰ μιμηθοῦν τὸν Βάγνερ, ἡ δὲ ἐμφάνισις του εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μιλάνου ἐχαιρετίσθη ἀπὸ τὸν μουσικὸν κοινὸν καὶ ἀπὸ τὴν κριτικὴν, ὥς καὶ ποῦ ἔφερε μία πνοὴ δροσιάς καὶ νέας ζωῆς σιὸ μοραμένον λυρικὸ καὶ μελοδραματικὸν θέατρον. Καὶ

πραγματικῶς, τὴν μουσικὴν τῆς Φλόρας Μιράμπιλις ποῦ δὲν ὑποτάσσεται μὲ δουλοπρέπεια σιὲς Βερνερικῆς θεωρίας, διακρίνει κάποιον ἀτομικὸν αἰσθητὴν καθὼς καὶ ἡ εἰλικρίνεια καὶ τὸ αὐθόρμητο σιὴν ἔμπνευσι, συστατικὰ ποῦ ἐσπάνιζαν σιὰ ἔργα τῶν συνθετῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Χαρακτηριστικὸ δὲ ἀκόμα σιὸ ἔργον αὐτὸ εἶνε τὸ οὗ ἡ μελωδία, συνδιασμένη μὲ τις ἀπαιτήσεις τῆς πολυφωνίας, διατηρεῖ πάντοτε τὴν κυριαρχία της, καὶ τὸ οὗ ἀποπνέει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος ἕνα λεπτὸν ἄρμα ποιήσεως. Ἀξία ν' ἀνοφερθῇ ἐπίσης εἶνε καὶ ἡ λεπτομέρεια οὗ ἡ μουσικὴ τῆς «Φλόρα» δὲν ἀφῆσε ὁλωσδιόλου ἀνεπιμέλειους τὸν Μασκάνη καὶ τὸν Λεονκαβάλλο — ποῦ ἀνεδείχθησαν ὕστερα ἀπὸ τὸ Σαμάρα — ὥς τοῦτο διακρίνεται σὲ μερικὰ σημεῖα τοῦ ἔργου τῶν.

Ὁ Σαμάρας, μετὰ τὴν μεγάλην του ἐπιτυχίαν τῆς Φλόρας Μιράμπιλις, καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχία, τῶν μελοδραμάτων Μεντζέ καὶ Λεοννέλλας (ἰδίως τῆς τελευταίας), ἐστράφηκε πρὸς τὴν νεο-ἰταλικὴν ρεαλιστικὴν σχολὴν τοῦ μελοδραματος, τὴν γνωστὴν σιὴν Ἰταλία μὲ τὸ ὄνομα «Scuola del verismo» σιὴν ὁποῖαν ἀνεδείχθησαν καὶ ὁ Μασκάνη μὲ τὴν πασίγνωστη «Καβαλλερία Ρουσικάννα» ὁ Λεονκαβάλλο μὲ τοὺς «Παλητάτους» καὶ ὁ Ποντιόνη, μὲ τὴν «Μποέμ» τὴν «Τόσκα» κλπ. Τὴν σχολὴν αὐτήν, ὥς εἶνε γνωστὸν, δὲν τὴν ἀπασχολοῦν τόσον ἄλλοι καλλιτεχνικοὶ σκοποὶ, λυρισμοῦ μελωδίας, ὅσον ἡ προσπάθεια νὰ διερμηνεύῃ ἀπ' εὐθείας τὴν ζωὴν, μεταχειριζομένη γὰρ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ζωηροῦς καὶ χτυπητοῦς δραματικοῦς χρωματισμοῦς ποῦ παράγουν ἔντονες καὶ δυνατὲς ἐντυπώσεις.

Ἡ «Μάρτυς» ποῦ παρεστάθη σιὴν Ἰταλία τὸ 1894 μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν, καὶ πολλὰ χρόνια ἀργότερα τὸ 1916 καὶ σιὰς Ἀθήνας, ὑπῆρξε τὸ χαρακτηριστικώτερον μελόδραμα τοῦ Σαμάρα γραμμένον ἐπάνω σιὸ πνεῦμα τῆς σχολῆς αὐτῆς, τὸ ὁποῖο τοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ οὐγκαταλεχθῇ μετὰ τῶν διασημότερων ἀντιπροσώπων τῆς τελευταίας.

Ἡ μουσικὴ τῆς «Μάρτυρος» — ἔγραφε μετὰ τὴν πρώτην παράστασιν της ἡ κριτικὴ σιὴν Ἰταλία — δὲν ταραξοῦν ἀκαίρως ἐπιδεικτικὰ τεχνάσματα, ἀλλὰ εἶνε φυσικὴ, ἀκολουθῶντας ἀκριβέστατα τὴν δρᾶσιν καὶ τις ψυχολογικὰς φάσεις τῶν προσώπων. Ὁ Σαμάρας τρέχει ἀπ' εὐθείας σιὸν σκοπὸν του καὶ ἀποδίδει ἕνα πρὸς ἕνα τὰ ἀπὸ τὸν ποιητὴν ἐκφρασθέντα αἰσθητά, σιὴν ἀναζητήσει του δὲ αὐτὴ ἔξοχα ἐπιτυχίαν.

Ἀλλὰ μελοδράματα τοῦ Σαμάρα ποῦ ἀνεβιβάσθησαν σὲ διάφορες ἐποχὰς σιὰ θέατρα τῆς Ἰταλίας, ἄλλοτε μὲ μεγαλειότητα καὶ ἄλλοτε μὲ μικρότερη ἐπιτυχία, εἶνε ἡ «Φούρια Ντομάτα». ἡ «Ματζελ Μπελίλ» καὶ ἡ «Ρέα», ποῦ ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον μελόδραμά του ποῦ παρεστάθη σιὴν Ἰταλία, τὸ τε-

χνικώτερο δὲ ἀπὸ δὴ ὅσα εἶχε κάνει.

Ὁ Σαμάρας ἦλθε στὴν Ἑλλάδα τὸ 1911 ὅπου ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς στὰς Ἀθήνας τὰς ὁποίας εἶχεν ἐπισκεφθῇ σὲ διάφορες ἐποχὲς γιὰ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ ὠραίου θύμου τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, τὸν ὁποῖον εἶχε συνθέσει, καὶ γιὰ τὴν ἀναβίβασι μερικῶν μελοδραμάτων του. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπεδόθηκε στὴ συνθεσὶ τοῦ ἐλαφροτέρου μουσικοῦ εἶδους τῆς ὑπερέτας. Οἱ ὑπερέτες τοῦ ὅμως ποῦ παρεστάθησαν σὲ διάφορες ἐποχὲς στὰ θέατρα τῶν Ἀθηνῶν (Πόλεμος ἐν πολέμῳ, Ἡ πριγκίπισσα τῆς Σασσῶν, Ἡ Κρητικοπούλα), μολονότι εἶνε ἔργα καλὴ γράμματα καὶ μελωδικώτατα, δὲν ἔχουν βέβαια, τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ πνεῦμα ποῦ θάπρεπε νὰ εἶχε μιὰ ὑπερέτα, πρᾶγμα ποῦ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ συνθέτης τῆς Φλόρα Μιράμπιλις δὲν ἦταν τόσο γεννημένος γιὰ τὸ ἐλαφρὸν αὐτὸ εἶδος τῆς μουσικῆς.

Ὁ Σαμάρας δυστυχῶς δὲν συνέθεσε κανένα ἔργον τὸ ὁποῖον νὰ εἰμποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐθνικόν. Βρέθηκε ἀναγκασμένος νὰ ζήσει τὸ περισσότερον μέρος τῆς ζωῆς του ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ μουσικὴ του, ἐκεῖ ποῦ τὴν διακρίνει ἡ εἰλικρίνεια, ἡ διαύγεια τῆς μελωδίας καὶ τὸ δραματικὸν αἰσθημα (ιδιότητες αὐτῆς τῆς ἰταλικῆς σχολῆς), θὰ εἰμποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ μᾶλλον ὡς ἰταλική, καὶ ἐκεῖ ποῦ τὴν διακρίνει μιὰ ἰδιαιτέρη χάρις καὶ ἀβρότης (ιδιότητες αὐτῆς τῆς γαλικῆς) ὡς γαλλική. Στὴν Ἰταλία εἶχε καταλάβει δικαίως μιὰ πρωτεύουσα θέσι μετὰ τῶν συγχρόνων του μελοδραματοποιῶν ἡ δὲ παγκόσμια ἱστορία τῆς μουσικῆς ἀναφέρει μὲ τιμὴ τὸ ὄνομά του.

Ἑλληνικὴ μουσικὴ δὲν εἰμποροῦσε νὰ εἶχε γράψῃ ὁ Σαμάρας γιὰτὶ ὁ θάνατος τὸν βοήκε πρὶν ἢ προφθάσει, ζῶν στὸν τόπο του νὰ αἰσθανθῇ κατὰ βάθος τὴν Ἑλληνικὴ μελωδίαν. Μολαταῦτα, λίγο πρὶν πεθάνει, εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι καὶ κάθε ἀληθινὸ ἑλληνικὸ ἔργον ἐμπνευσμένον ἀπ' ἐκεῖνο, σ' ἐμένα δὲ ποῦ μιλοῦσα συχνότερα γιὰ τὴν ἀσύγκριτη ὡμορφίαν τῆς δημώδους μουσικῆς καὶ γιὰ τὴν πρωτοτυπία της, μοῦ ἐξέφρασε πολλὰς φορὰς τὸν ἐνθουσιασμό του γι' αὐτήν. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἂν ὁ θάνατος δὲν θὰ τὸν εἶχε πλήξῃ πρόωρα ἀκόμα, θὰ εἶχεν ἴσως εἰσδύσῃ μὲ τὸν καιρὸ βαθειὰ στὸ πνεῦμά της, εἰς τρόπον ὥστε νὰ τοῦ ἦταν δυνατόν νὰ εἶχε χάριση στὴν πατρίδα του ἕνα δυνατό καὶ ἐπιβλητικὸ ἐθνικὸν ἔργον.

Ἡ ἔτσι ἢ ἄλλοιως ὁμως, ὅπως καὶ ἂν ἤθελε κανεὶς κρίνῃ τὸν Σαμάρα, δὲν θὰ εἰμποροῦσε νὰ ἀρνηθῇ ὅτι πάντα, ἀντιπροσωπεύει γιὰ τὴν Ἑλλάδα μιὰν ἀληθινὴ μουσικὴ δόξα ποῦ ἐτί-

μησε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα στὰ ξένα.

Ἡ μουσικὴ του, ἂν καὶ ἐπηρειασμένη καθὼς εἶπα ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ καὶ τὴ γαλλικὴ σχολή, παρουσιάζει μολαταῦτα συχνὰ ἕνα δικό της χαρακτήρα, σὴ γρημὴ τῆς μελωδίας καὶ κύριως σὲ μιὰ κάποια περιπάθεια καὶ σεμνότητα στὴν ἐκφράσι γιὰ τὴν ὁποίαν θὰ εἰμποροῦσεν ἴσως νὰ χαρακτηρισθῇ — μόνον γι' αὐτό, — ἑλληνική, ἡ δὲ τέχνη του στὴν ἐνορχήστρωση καὶ γενικὰ στὴν ὀρχηστρικὴν ἐπεξεργασία, ὑπῆρξε, σὲ πολλὰ ἔργα του μοναδική, καὶ σὲ σημεῖο ποῦ θὰ τὴν ζήλευαν οἱ διασημότεροι σύγχρονοί του συνθέται στὴν Ἰταλία. Εἶχε ὁ Σαμάρας καὶ τὴν τύχην — ἡ ὁποία, βέβαια, ὀφείλεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου στὴ μεγάλῃ του ἀξίαν — ὅτι ὁ μέγα μουσικὸς ἐκδοτικὸς οἶκος Σοιζόνιο στὴν Ἰταλία, σὶδ διὰ δίστημα ὀλοκλήρου σχεδὸν τοῦ μουσικοῦ του σταδίου, τὸν ὑπεστήριξε μὲ ὅλην τὴ δύναμιν, γιὰ τὴν ἐνθερμὴν δὲ αὐτὴν ὑποστήριξιν εἰμπορέσει νὰ ἰδῇ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του νὰ ἀναβάζωνται μὲ τὴν μεγαλείεσθ λαμπρότητα καὶ εὐσυνειδησία σὶδ σπουδαιότερα ἰταλικά θέατρα. Ἡ ἐκτέλεσις ἐνὸς νέου μελοδράματός του στὴν Ἰταλία ἐχαιρετίζετο συνήθως ἀπὸ τὴν μουσικὴ κριτικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκλεκτότερην μερίδα τῆς κοινωνίας ὡς ἕνα ἐκτάκτου καὶ ἀσυνήθους σημασίας μουσικὸν γεγονός.

Γεώργιος Δαμιπελέτ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Μετάφραση στὸ Ἰταλικὸ ἀπὸ τὸν TEODORO BRICCOS

ΠΕΜΒΑΣΜΟΣ

VISIONE

Πόσες φορὰς τὰ κύματα
ποῦ ἐπέφταν ἀφρισμένα
Στὸ ἔρμιο τ' ἀκρογιάλι μου
Τὰ ρώτησα γιὰ σένα!

Quante mai volte al rabido
Flutto che il mar scagliava
Sull' erema mia spiaggia!
Per te, io interrogava!

Πόσες φορὰς τὸ δάκρυ μου
Στὴν ἄβυσσον ἔχει στάξει
Καὶ πόσο ἐπαρκαλέσασα
Σ' ἐσὲ νάλθῃ νὰ ράξῃ!

Quante mai volte il fervido
Pianto nel van versai
E quanto perche' giungere
Potesse a te invocar!

Τοῦ κόπου! ψεύγ' ἡ θάλασσα
Καὶ πίσω της μ' ἀφίνει
Ἀπρόσβλητο καὶ φεύγοντα
Τὸ μὲν ἐλεημοσύνη

Ahime! che l' onda involasi
E dietro a se non resta,
Che vana schiuma ed alga
Per carità funesta!

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Ὁ δὲ κόπος καὶ τὸν εἶδα
Τὸ κύμα καὶ τὸν εἶδα
Ὅτ' εἶν' ἀφρός ἢ ἀγάπη μου
Καὶ φεύγοντα ἢ ἀλγίδα

E cieco; io rimirandola,
Non scorsi, in sua sembianza
Ch' è l' amor schiuma labile
Ed alga la speranza!

ΔΩΡΗ ΚΟΥΒΑΡΑ

ΕΝΕΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΑΝΟΜΟΣ

(ΑΠΟ ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΛΟΥ)

— Τίποτε δὲν ἦταν, ἴσως εἶμαι καὶ ἄρρωστος. "Ετοι πάντα ἀπὸ τότε... κάθε βράδυ τὴν ἴδια ὥρα . . . Εἶχε ζωντανέψη στὸ πνεῦμα μου ἢ φοβερὴ ἐκείνη ἡμέρα. Μαζὺ μ' αὐτὴν καὶ ὅλες ἡ προηγούμενες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἦρθα στὴν "Επιάνησο τελειόγοντας τὶς σπονδὲς μου στὴν Ἰταλία. "Ημουν τότε εἰκοσιπέντε χρόνων. Στὸ σπίτι μου βρῆκα τὴ μητέρα μου κ' ἓνα ξένοκοριτσάκι δεκατεσσάρων χρόνων. Τὸ εἶχε συμμαζέψη μικρὸ ἢ μητέρα μου ἀπὸ συμπόνια γιατί εἶχε μείνει ὁρφανὸ χωρὶς κανέναν σιὸν κόσμον. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡμουν καλὰ, τελειῶς καλὰ. Μιὰ διαρκὲς ἀδιαφορία πρὸς τὸ πᾶν, μιὰ διαρκὲς ἡρεμία. Φαίνεται πὼς τὸ εἶδος τῆς φιλοσοφίας μου μὲ εἶχε εἴξει σ' ἐκείνη τὴ θέση. Δὲν ἐπίστευα σὲ τίποτε, οὔτε σιὸν ἑαυτὸ μου οὔτε σιὰ γύρω μου. Τὸ κάθε αἰσθημα ἦταν γιὰ μένα κ' ἓνα ψέμμα, δὲν ἐπίστευα νὰ ὑπάρχουν φυσικά, ἀλλὰ νὰ δημιουργοῦνται ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους ἀπὸ μιὰ παρεξηγημένη ἀνάγκη μας. Δὲν αἰσθανόμουν οὔτε ἀγάπη γιὰ τίποτε, οὔτε μῖσος, οὔτε πόθο, οὔτε κᾶν ἀπλὸ ἐνδιαφέρον. Θυμοῦμαι πὼς κάποια φορὰ, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ἔγραφα, ἔτυχε κ' ἔγραφα στὸ περιθώριο ἐνὸς βιβλίου: «Αἰσθήματα . . . φαντάσματα γιὰ μένα, βρυσκόλακοι μέσα σὲ ἡσυχὸ χωριὸ, καὶ σ' ἓνα δρόμο λάκκοι.» "Η μητέρα μου; Μοῦ ἦταν τὸ τυχαῖο ὑποκείμενο. "Ετυχε καὶ γεννηθῆκα ἀπ' αὐτὴν ὅπως θὰ μπορούσε νὰ γεννηθῶ καὶ ἀπὸ κάποιαν ἄλλην, ἢ καὶ ἀπὸ καυμιά. "Ο περασμένος καιρὸς τῶν μικρῶν μου χρόνων σπάνια ἐρχόταν στὴ θύμησή μου καὶ πάντοτε σὰν ἓνα ὄνειρο χωρὶς σημασία, σὰν μιὰ ἐποχὴ διαπλαστικὴ ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐπρεπε καὶ εἶχα περάσει. "Ο ἑαυτός μου μοῦ ἦταν ξένος. Τὸ πᾶν γιὰ μὲ ἦταν περιττὸ καὶ ἄχρηστο. Καὶ ἡ ἴδια μου ἢ φιλοσοφία ἀκόμα. Κι' ἂν δὲν τὰ πετοῦσα στὴν ἀφάνεια ὅλα μὲ τὸ θάνατο, δὲν τὼκανα γιατί δὲν ἄξιζε τὸν κόπο, θάδειχνα ἐνδιαφέρον γιὰ μένα καὶ γι' αὐτὸ πού δὲν ἐπρεπε νὰ τὸ ἔχω καὶ πού ἄλλωστε δὲν τὸ εἶχα. Εἶχε γίνῃ, τι ἔτυχε. "Ας ἐξακολουθοῦσε νὰ γίνεται πάλι, τι τύχαινε. Αὐτό, ἡ ἀδιαφορία μου πρὸς τὸ πᾶν, ἡ πεθαμένη ζωὴ μου, ἔφερε καὶ τὸ θάνατο στὴ μητέρα μου. Εἶχε ἀξιώσεις

ἀπὸ μένα πού δὲν μπορούσα νὰ τὶς ἐξυπηρετήσω, δὲν ἤξερα, δὲν ἤθελα ἐπιτέλους ἀφοῦ ὅλα κείνα ἦταν ἀπάτες. "Ελεγε πὼς μ' ἀγαποῦσε. "Εγὼ δὲν μπορούσα ν' ἀγαπήσω τίποτε σιὸν κόσμον. Εἶπα, οὔτε καὶ τὴ φιλοσοφία μου. "Η μητέρα μου πέθανε τέσσερα χρόνια μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου σιὸ νησί. Καὶ μὲ τὸ θάνατό της δὲν αἰσθάνθηκα τίποτε. Καυμιά ἀλλαγὴ δὲν ἔγινε μέσα μου, ἢ στὴ ζωὴ μου.

"Ημουν τριάντα χρόνων. "Η "Αννούλα, τὸ κορίτσι πού εἶχε ἢ μητέρα μου σιὸ σπίτι, ἦταν δεκαοχτώ. Στὸ διάστημα τῶν τεσσάρων χρόνων ἐρχόταν τακτικὰ πρωτὶ καὶ βράδυ στὸ δωμάτιό μου καὶ μὲ ρωτοῦσε γιὰ διάφορα ζητήματα, ἐξάνοιγε μαζὺ μου συζήτηση, ὅσο πού σιγά-σιγά κατήντησε ἓνα καθημερινὸ μάθημα. "Εγὼ δάσκαλός της χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω. "Εφαινόταν νὰ μ' ἐννοῇ βαθεῖα ἐξ ἀρχῆς. Αὐτὸ ἐννοεῖται μοῦ ἦταν ἀδιάφορο ὅπως ὅλα. "Ηθελε νὰ μάθῃ καὶ μὲ ρωτοῦσε, τῆς ἀπαντοῦσα σὲ ὅτι ἤξερα καὶ τίποτε περιπλέον. Μειὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας μου ἐξηκολούθησε ἡ ἴδια σειρά μετὰξὺ μας. Περιπλέον ἢ "Αννούλα εἶχε ἀναλάβῃ καὶ ὅλα τὰ ἔργα τοῦ σπιτιοῦ. Δὲν παρέλειψε οὔτε μιὰ φορὰ νάρθη τὶς συνηθισμένες τὶς ὥρες στὸ δωμάτιό μου. Εἶχε προχωρήσῃ ἀπὸ κοντά μου σὲ ὅλο τὸν ἄγνωστο δρόμον μου. "Εβλεπα καὶ πίστευα ὅτι μὲ εἶχε φθάσῃ πλέον. Δὲν μὲ ἐνδιέφερε αὐτό, ἀλλὰ καὶ δὲν μὲ δυσαρεστοῦσε, ἀφοροῦσε ἀποκλειστικὰ ἐκείνη καὶ ὄχι ἐμένα. Τῆς μιλοῦσα καθαρὰ πειὰ καὶ γιὰ τὶς πλέον ἀπόκρυφες σκέψεις μου, τὶς στρεβλές καὶ ἀνεξήγητες καὶ σὲ μένα τὸν ἴδιον. Τῆς ἄνοιξα ὁλόκληρον τὸ πνεῦμα μου, γιατί ψυχὴ δὲν αἰσθανόμουν νὰ ἔχω, καὶ τὴν ἄφησα νὰ ἰδῇ ὅσα ἔβλεπα κ' ἐγὼ, νοητὰ καὶ ἀκατανόητα. "Επίστευα χωρὶς νὰ τὸ σκεφθῶ καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνω ὅτι αὐτὸ θὰ ἐξακολουθοῦσε γιὰ πάντα, δηλαδὴ ὡς τὴν ἡμέρα κάποιον θάνατον, δικὸν μου ἢ δικὸν της. Αὐτό, ξαναεἶπα, δὲν μ' ἐνδιέφερε, ἀπλῶς τὸς ἔβλεπα καθὼς ἔβλεπα καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα γύρω μου. "Εκείνο τὸ πρωτὶ, τῆς φοβερῆς ἡμέρας, ἦρθε πολὺ πειὸ ἔνωρίς ἀπὸ τὴ συνηθισμένη της ὥρα. Μοῦ φάνηκε πὼς τὸ βῆμα ἦταν πειὸ γρήγορον καὶ πὼς ἔκανε περισσότερες κινήσεις σιὰ χέρια της καὶ σιὸ σῶμα της. Εἶχε σὰν μιὰ διαρκὴ ταραχὴ. "Επὶ τῆς ὥρας ἐκείνης ἔβλεπα γιὰ κάποιες κέψεις μου τῆς περασμένης νύκτος καὶ ἐκείνη. Ποτὲ ὡς τώρα δὲν μοῦ μίλησες γιὰ μιὰ πράγμιν, ἀλλὰ ἐκείνη τὴν ὥραν ποὺ σημαίνει τόσο σιὴ ζωὴ . . . — Γιὰ ποιά; Γιὰ τὸν ἔρωτα. — Σοῦ μίλησα γιὰ ὅλα μαζὺ τὰ αἰσθήματα. Αὐτὸ

ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

εἶναι ἴσως τὸ πειὸ ψεύτικο ἀπ' ὅλα. Μὲ κύτταξε σταθερὰ στὰ μάτια καὶ εἶπε μὲ δύναμη παρὰ ξενή. — "Ὅχι! Ἀπόρησα, γιατί δὲν τὸ περίμενα αὐτὸ ἐκ μέρους της καὶ τῆς εἶπα. — Περιεργό. Καὶ ὁμῶς ξέρεις πολὺ καλὰ τὴ σκοπιμότητα καὶ τὴν κατάληξή του. Μήπως διακρίνης καμμιά σωτηρία, ἢ ἔστω καὶ ἓνα ἀπλὸ καλὸ στὴ διαιώνιση τοῦ εἶδους; Ἐσήκωσε τοὺς ὦμους της. — Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἡ διαιώνιση, ἔστω κι' ἀνόητος ὑπάρχει γι' αὐτήν. Μ' ἐνδιαφέρει ἡ τωρινή ζωὴ καὶ ἡ θελήσεις της, ἡ ἀνάγκες της, ἀδιάφορο μὲ ποιά μορφὴ ἐκδηλώνονται καὶ πια σκοπιμότητα ἔχουν. — Αὐτὸ εἶπε ἡ κοινὴ, ὑποταγὴ σὲ κάθε τι τὸ μωρὸ καὶ χυδαῖο. Καὶ δὲν εἶναι σοφὸ νὰ ὑποτάσσεται κανεὶς σ' ἐκεῖνα ποὺ ἔχει τὴ δύναμη νὰ μὴν ὑποταχθῇ. — Καὶ τί θὰ πῇ σοφία; Πῶς εἶναι ὄντιον ἢ σκέψη ἐπάνω στὴν πραγματικότητα ν' ἀξίξει περισσότερο ἢ τὴν ἴδια τὴν πραγματικότητα; — Μὴ μιλῆς γι' ἀξία, τίποτε δὲν ἀξίζει στὴ ζωὴ μόνο του καὶ χωρὶς σύγκριση, γι' αὐτὸ πάντα τὸ ἴδιο πράγμα καὶ ἀξίζει καὶ δὲν ἀξίζει. Κάθε πρᾶγμα ἀξίζει γιὰ ὅποιον μπορεῖ νὰ τὸ ἔχῃ καὶ δὲν ἀξίζει γιὰ ὅποιον δὲν μπορεῖ. Γιὰ μένα αἰσθημα δὲν ὑπάρχει ἀφου καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὸ αἰσθανθῶ. Γιὰ σένα ἴσως ὑπάρχει. Τότε τοῦ ἀνήκεις. Ἐγινε σιωπὴ ποὺ κράτησε πολὺ. Στὸ πρόσωπο τῆς Ἀννούλας ἔβλεπα μιὰ ἀπέραντη θλίψη. Ἐξάρνα εἶπε. — Ναί, γιὰ μένα ὑπάρχει! Γιατί λοιπόν νὰ μὴν ὑπάρχη καὶ γιὰ σένα; — Καὶ ἀφου δὲν ὑπάρχει; εἶδα νὰ τρέχουν δάκρυα ἀπ' τὰ μάτια της, ἄφθονα δάκρυα καὶ μὲ μιᾶς χύθηκε ἀπάνω μου κρεμάσθηκε στὸ λαιμὸ μου καὶ σφίχθηκε στὸ στήθος μου μ' ὅλη της τὴ δύναμη. Ἐκαταλάβαινα ἓνα κομπιασμένο παράπονο νὰ φουσκῶνῃ τὸ στήθος της; τὰ μάτια της γεμάτα δάκρυ εἶχαν καρφωθῇ σ' ἃ δικά μου μὲ μιὰν ἀπερ γραπτή θέληση, καὶ μοῦ εἶπε ἀργά, μ' ἀπαίτηση, μὲ δικαίωμα ποὺ ἔδειχνε νὰ τὸ νοιώθῃ στὰ βάθη τῆς ψυχῆς της, σ' ὅλη της τὴν ὑπαρξή. — Ἐγὼ θέλω νὰ ὑπάρχη! Τ' ἀκούς; Νὰ ὑπάρχη καὶ γιὰ σένα! Σὲ γνώρισα σ' ἀκολούθησα σ' ὅλο σου τὸ δρόμο, σ' ἐννοῖσα, περπάτησα στὰ σκοιὰ δια σου. εἶδα νὰ βαδίζης ἀμίλητος θλιμένος γιὰ κάποιον. Καὶ ὁμῶς οὔτε σὺ ξέρεις γιὰ ποῦ. "Ὅχι θὰ σὲ σύρω κ' ἐγὼ τώρα μαζί μου, κ' ἐγὼ ξέρω ποῦ θὰ σὲ σύρω. Σ' ἀγάπησα, θέλω νὰ μ' ἀγαπήσῃς καὶ σὺ! Θέλω νὰ μ' ἀγαπήσῃς καὶ θὰ μ' ἀγαπήσῃς!

("Ἐχει συνέχεια)

STECCHETTI

Ω Η ΣΙΩΠΗ ΤΗΣ Ω

ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΔΗΜΟΥ

Ἐκορωοῦσεν ἀπαλὰ καθὼς αερινοῦσε
μωροστά μας μὲ τὸ χᾶδι τον τᾶνέρι
μιὰ μυρωδιὰ σταχιῶν αὐοῦ μᾶς μεθοῦσε
ἐνῶ ἀνεβαίναμε ωιασμένοι ἀπὸ τὸ χέρι.

Οἱ γρύλλοι ζεφετιῶνται τρομαγμένοι
καὶ τρίζανε τοῦ λόφου τὰ χορτάρια
μὲ τὴ σκιά μας τὴν ξεγυρωμένην
μὲ τῶν ἀργῶν βηματῶν μας τᾶχνάρια.

Ἐταμάτνησες καὶ ψήλωσες τὸ βλέμμα
ἐκστατικὴ καὶ μουσφιζες τὰ χέρια
ἀμίλητη, θουβὴ γὰς κάωιο ρέμμα
σὲ τράβαρε γηλὰ κοντὰ στὰ στέρια

"Ἀκουσα κεῖνο αὐοῦ δὲν εἶδες τότε
κι' ἐνιωσα στὴν ψυχὴ μου τὴν ψυχὴ σου
κι' ἀγνιδινὰ σάγῳπσα ἀπὸ τότε
γιὰ τὴ γροικιὰ ἐκείνη σιωπῇ σου.

Ρίτα Ν. Μπούρη

Η ΙΟΥΔΗΘ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΙΝΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ ἄρχοντας τοῦ τόπου δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ πιά. Ὁ ἀντίπαλός του μὲ τὰ τεχνάσματά του θὰ τοῦ ἔχανε ἔλα του τὸ στρατό. Γιατί ἀφου ἔβλεπε πῶς δὲν μπορούσε νὰ τὸ νικήσῃ, βάρθηκε νὰ τὸ κατφέρῃ μὲ τρικλοποδιά. Ἐτοὶ διατάζει κι' ἐκλείσαν ἔλα τὰ μπουγάξια καὶ οἱ στρατιῶτες τοῦ ἀντίπαλου ἔλιωναν ἀπὸ τὴ δίψα.

Ὁ βασιλιάς ἦταν σκεπτικὸς πολὺ, τόσο, ποῦ ἀπὸ τὴν πολλὴ σκέψη ἀρρώστησε. Βλέποντάς τον ἔτοὶ ἡ κόρη του Δοῦθα ἔτρεξε κοντά του.

— Πές μου καλὲ μου πατέρα, τοῦ εἶπε, τί σοῦ συμβαίνει, κι' ἐγὼ θὰ σὲ διορθώσω.

Ἦταν πολὺ ἔξυπνη κοπέλλα. Ἐτοὶ ὁ ἄρχοντας πάνω στὶς δυσκόλες στιγμὰς τῆς ξेमιστηρεῦεται τὸν πόνο του. Κάθησε καὶ τῆς εἶπε ὅλα! Ὁ στρατὸς του σὲ δύο - τρεῖς ἡμέρες θὰ χανόταν ὅλος κι' αὐτὸς θ' αὐτοκτονοῦσε ἀπὸ τὸ κακό του. Ἡ Δοῦθα ὁμῶς δὲν ταράχθηκε πολὺ σὰν ἤσυχσε μάλιστα ὁ πατέρας της.

ΙΑΚΩΒΑΚΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ

— "Εννοία σου πατέρα μου, τοῦ εἶπε, κι' ἐγὼ ἔχω τὴ φροντίδα. Τὸ ἴδιο ὅραδ' ἀφοῦ ὁ πατέρας κοιμήθηκε καὶ σ' ὅλο τὸ πᾶ λᾶτι δὲν ἀγρυπνοῦσε οὔτε ἓνα μάτι ἡ Δοῦθα πῆγε στὴν κάμαρα καὶ ντύθηκε τὸ χρυσοκέντητό της φόρεμα ποῦ τὸ φύλαγε γιὰ νυφικό, φόρεσε τὰ πολυτιμώτερα στολίδιαι της καὶ κατέθηκε στὸ βασιλικὸν σταύλου. Πῆρε τὸ κατάσπρο ἄλογο, ποῦ οὔτε τὸ χιόνι δὲν τὸ ἔφτανε στὴν ἀσπράδα, μὲ τὴν δόλχευση τὴ χαίτη καὶ τράβηξε ἴσια γιὰ τὸ στρατόπεδο τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ ἀντίπαλος κίνη τὴν ὥρα γλεντοκοποῦσε ἀκόμη μὲ τοὺς ἀξίωματικούς του. Οἱ φρουροὶ ἔξω μόλις ἀντίκρυσαν ἀπὸ μακρὰ κεῖνο τὸ λευκόχρυσον οὐνεφ στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας τῆλ' αὖσαν καὶ μπῆκαν μέσα στὴ σκηνή γιὰ νὰ ποῦν τοῦ βασιλιᾶ του, πῶς κάποια νεράϊδα ἐρχόταν κατὰ κεῖ.

Ἡ νεράϊδα ὅμως εἶπε τὸν ὄνομά της καὶ πρόσθεσε πῶς κατὰ πολὺ σοδάρῳ, εἶχε νὰ πῇ τοῦ ἀρχοντῆ της.

Τσακίστηνε κείνος νὰ βγῇ γιὰτὶ ἡ ὁμορφιά της ἦταν ξακουσμένη. Τὴν ξεπέζεψε καὶ τὴν ἔμεινε στὴ σκηνή του.

Ἡ Δοῦθα ὅμως τοῦ εἶπε πῶς δὲν θὰ καθόταν, ἂν δὲν διάταξε τοὺς ἀξίωματικούς ν' ἀποσυρθοῦν καὶ τοὺς φρουροὺς νὰ μὴ τὴ σταματήσοῦν ἔπειτα ποῦ θάβρευε. Ὁ βασιλιάς ὅλος χαρὰ ἐχτελοῦσε τὴς ἐπιθυμίας της καὶ τῆς τραγουδοῦσε παθητικά: «Μετὰ χάρας σου Δοῦθα μου κι' ὅτι μοῦ πῆς θὰ κάμω. Θὰ κάθωμαι νὰ σοῦ μετρῶ κλωνὶ κλωνὶ τὸν ἄμμο.

Ἔτσι κάτσανε οἱ δύο τους στὴ σκηνή καὶ τῶριζαν στὸ γλέντι. Ὁ Βασιλιάς εἶχε τὰ διαλεχτότερα φαγιά καὶ τὰ πιὸ σπάνια κρασιά. Τοῦδειχνε πῶς τὸν ἀγαποῦσε καὶ τοῦ ὁμιλοῦσε πῶς γι' αὐτὸ ἦρθε νὰ τὸν συντριβεῖν ἐν β' αἰῶ. Περνοῦσαν οἱ ὥρες γαλασταῖ. Ὁ βασιλιάς ἔπινε, ὅλοα περισσότερον, ἀμέριμνος.

Σὲ μιὰ στιγμή ἡ Δοῦθα βγάζει, ἀπὸ τὴ χρυσοκέντητη τὴ ζώνη, ἓνα μαχαίρι καὶ τοῦ κόβει τὸ κεφάλι, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, ἀπάνω στὸ μεθύντο. Ἰστία τὸ βάνει σ' ἓνα σκικὶ καὶ τράβηξε. Οἱ φρουροὶ, σύμφωνα μὲ τὴ διαταγή, τὴν ἄρ' αὖσαν νὰ περάσῃ. Ἔτσι ἔφυγε ἀνετόχλητη καὶ γλύτωσε τὴ χώρα της ἀπὸ τὴν καταστροφή. Ἀνοιξαν τὴν ἄλλη μέρα τὰ μπουγάζια, ἀφοῦ ὁ ἀντίπαλος εἶχε νικηθῇ. Ἡ Δοῦθα ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ἀνεληρύχτηκε βασιλίσσα ἀπὸ τὸ λαὸ της. (1)

Διον. Μπονέκος

(1) Ἡ ἱστορία τῆς Ἰουδῆς εἶναι γνωστὴ, ποῦ σκότωσε τὸ στρατηγὸ τῶν Ἀσυρίων Ὀλοφέρνῃ. Ὁ λαὸς τὴν παραθέτομε. Εἶναι περίεργον πῶς συναντιέται στὴ Ζακθυβινὴ λαογραφία, ἐνῶ δὲ βρίσκεται ἄλλου. Ἀπ' ὅτι ξέρουμε, οὔτε στὴν Ἑλληνική, οὔτε σὲ ξένες λαογραφίες. Οἱ παραλλαγές, ποῦ εἶναι πολλές καὶ περίεργες, φανερώνουν τὴν φαντασίαν τοῦ Ζακθυβινοῦ λαοῦ,

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Στὸ περίφημον Ἀρχεῖον τοῦ Κυβερνήτου, ποῦ δώρισε στὴν Κέρκυρα ἡ οἰκογένειά Κυποδίστρια καὶ ποῦ τὴν ἐκδοῖ ἀνέλαβε ὁ εὐγενὴς καὶ τρανὸς Ἑπτανήσιος ἱστοριοδίφης Σπύρος Θεοτόκης βρέθηκε φακέλλος ἐγγράφων τοῦ συμπολίτου μας Δ. Κορηλίου, Διοικητοῦ Σπάρτης, καθὼς καὶ σποράδια ἄλλα ποῦ ἀφοροῦν καὶ τὴ Ζάκυνθο.

Ἀντίγραφα ἀπὸ τὰ πολυτίμα αὐτὰ ἐγγράφα μᾶς στάλθηκαν εὐγενικά γιὰ τὴν Ἰονίαν Ἀνθολογίαν.

Ἐν Μαραθωνησίῳ τῇ 4 Μαρτίῳ 1831

Ἐφοχώτατε

Τώρα ἐσχάτως ἔλαβα τὸ ἐσώκλειστο καὶ ἀντίγραφον ἀπὸ Τζήμοβαν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀληθοφωρεῖται ἡ ὑμετέρα Ἐφοχότης τὰς ἐνεργείας καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν κακὺργων Μαυρομιχάλων ὡς καὶ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐνεργοῦσι διασσεῖρουσι ὅτι δύναται νὰ ταραξῇ καὶ ἐμψύσει τὰ εὐαεῖα τῶν ἀδῶν λαοῦ σιγασμένα.

Καλὸν εἶναι ἐφοχώτατε, συγχωρήσατε τόλμην ἀροερχομένην μόνον ἀπὸ ζήλον, νὰ ἀπορριπθῶσι εἰς τὴν φυλακὴν στενὰ ὥστε νὰ μὴ εἰμωροῦσι νὰ ἔχωσι μὲ κανένα καμμίαν κοινωνίαν.

Διεδόθη γῆμν ὅτι ὁ Γεωργ. Ν. Μαυρομιχάλης ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς φυλακῆς. Ὁ Ἰωαν. Κοτζῆς Μαυρομιχάλης ἐτοιμάζεται νὰ δραπέτευσῃ.

Ὁ Γενναῖος Κύριος Μοίραρχος γράφει σήμερον ἐκτεταμένως τὰ κατὰ δάλασαν ἀρακτεῖα του, καὶ τὰ ὁποῖα συμφώνως μὲ τὸ Διοικητήριον ἔλαβε μέτρα πρὸς τὸν ἀνήκοντα Κράδον.

Ἐφοχώτατε ὅλη ἡ Λαέρτη, εἰς τὴν ὁποίαν τοιμῶ εἰσεῖν ἐκροσῆλωση ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος τὰ δέμματα του, ἐρησυχάζει πρὸς τὸ παρόν, ἐπειδὴ ἐνόησεν ὁποῖα ἀποφασιστικά μέτρα εἰμωροεῖ νὰ διατάξῃ ἡ Ἐν Κυβερνήκει ἔχει κορυφὴν χαρὰν διότι δὲ τιμωρηθῶσι οἱ τύραννοί της. Εἶναι ἀναγκαῖον καὶ λίαν συμφέρον καὶ δι' αὐτὴν καὶ δι' ὅλον τὸ Κράτος διὰ νὰ ἀποσβεσθῇ τὸ κακὸν ὅσον ἤρχισε καὶ ὅσον συντομώτερα τόσο καλῆτερα ἢ ἀναβολὴ δύναται νὰ ἐκτείνῃ εἰς πολλὰ μέρη τὸ μῖασμα τοῦτο τῆς ἀναρχίας.

Εἰς τὴν βαδύνοϊαν τῆς Ὑ. Ε. μένει ν' ἀποφασίσῃ ὅτι ἐγκρίνεται

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

Προσσημιόμαι μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ταπεινὸς δοῦλος σας

Δ. Κορηλίου

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ